

به وقت خدا حافظی با کارت سوخت

شروین اشیدری: کارت سوخت پس از سال‌ها قرار است از جایگاه اصلی خود در نظام توزیع بنزین فاصله بگیرد. انتقال سهمیه به کارت بانکی، اگرچه در ظاهر یک تغییر فنی به نظر می‌رسد، اما در عمل می‌تواند شیوه مدیریت مصرف بنزین، کنترل سهمیه‌ها و حتی رابطه میان مالک خودرو و سهمیه سوخت را تغییر دهد.

اهمیت این تغییر از آنجا بیشتر می‌شود که دولت طی سال‌های اخیر همزمان با افزایش مصرف بنزین، با مشکلاتی مانند قاچاق سوخت، رشد مصرف، استفاده از کارت‌های سوخت خودروهای غیرفعال و هزینه نگهداری زیرساخت‌های فعلی مواجه بوده است.

اکنون قرار است به جای اینکه سهمیه روی یک کارت فیزیکی اختصاصی قرار بگیرد، اعتبار سوخت به یک زیرساخت بانکی و هویتی متصل شود؛ تغییری که می‌تواند فصل تازه‌ای در مدیریت سوخت کشور ایجاد کند.

انتقال سهمیه بنزین به کارت بانکی تا پایان مهرماه انجام و اجرای آزمایشی طرح در پنج استان دنبال خواهد شد

در صورت اجرای این طرح، کارت‌های آزاد جایگاه‌ها نیز جمع‌آوری خواهند شد و استفاده از سهمیه افراد از طریق کارت بانکی انجام می‌شود

یک اتفاق مهم برای خودروهای فروخته‌شده

یکی از مسائلی که در سیستم فعلی می‌تواند محل اختلاف باشد، رابطه میان کارت سوخت و خودرو پس از خرید و فروش است. در مدل جدید، هرچه اتصال سهمیه به مالک و اطلاعات خودرو دقیق‌تر شود، تغییر مالکیت خودرو نیز می‌تواند در سامانه ثبت شود. به این ترتیب، انتقال خودرو می‌تواند همزمان با تغییر اطلاعات مالک و کارت بانکی مرتبط با سهمیه همراه شود. این مسئله در صورت طراحی صحیح سامانه، می‌تواند بخشی از مشکلات ناشی از باقی ماندن کارت سوخت یا اطلاعات مالک قبلی را کاهش دهد.

■ **کارت بانکی می‌تواند راه قاچاق سهمیه را دشوارتر کند**

یکی از مهم‌ترین بحث‌ها درباره تغییر مدل سهمیه‌بندی، موضوع قاچاق سوخت است. قاچاق بنزین و گازوئیل تنها به اختلاف قیمت محدود نمی‌شود و زنجیره‌ای از عوامل مانند دسترسی به سوخت، امکان انتقال سهمیه، مرزها و شبکه توزیع را دربرمی‌گیرد.

در سیستم مبتنی بر کارت سوخت، یک کارت فیزیکی می‌تواند از خودرویی جدا شود و در مکان دیگری مورد استفاده قرار گیرد. همین ویژگی، در صورت نبود کنترل‌های کافی، امکان سوءاستفاده را ایجاد می‌کند. در مدل بانکی، این امکان محدودتر می‌شود؛ زیرا اعتبار سوخت به اطلاعات مالک و خودرو متصل است و جابه‌جایی یک کارت فیزیکی به تنهایی نباید امکان انتقال سهمیه را فراهم کند. البته این موضوع به شرطی محقق می‌شود که سامانه جدید بتواند ارتباط میان خودرو، مالک و کارت بانکی را به‌صورت دقیق کنترل کند.

شناسایی سهمیه دارد. کارت گم می‌شود، خراب می‌شود یا ممکن است به دلایل مختلف در اختیار فرد دیگری قرار گیرد. اما در مدل جدید، قرار است سهمیه به یک رابطه مشخص میان خودرو، مالک و کارت بانکی متصل شود. این تغییر از نظر مدیریتی اهمیت زیادی دارد؛ زیرا کارت بانکی پیش از این نیز با هویت مشخص صاحب حساب در ارتباط بوده و اطلاعات آن در شبکه بانکی ثبت شده است. در نتیجه، سیاست‌گذار به جای مدیریت یک کارت فیزیکی، می‌تواند اعتبار سوخت را در سطح سامانه مدیریت کند.

سوخت‌گیری و شبکه مدیریت اطلاعات باید همچنان به فعالیت خود ادامه دهند. تغییر اصلی در لایه شناسایی و مدیریت اعتبار سوخت اتفاق خواهد افتاد.

به همین دلیل، حتی در صورت کنار رفتن کارت فیزیکی، زیرساخت‌های ایجادشده طی سال‌های گذشته ممکن است همچنان در بخش‌هایی از زنجیره توزیع سوخت مورد استفاده قرار گیرند.

کارت سوخت چگونه به وضعیت امروز رسید؟

قیمت‌ها و نیازهای سیاست‌گذار تغییر کرد. در نتیجه، کارت سوخت از یک ابزار سیاست‌گذاری اصلی به ابزاری تبدیل شد که بخش قابل توجهی از کارکرد آن به ثبت سهمیه و مصرف محدود شده است. حالا دولت قصد دارد همان منطق را روی بستری جدید پیاده کند.

■ **سهمیه دیگر به یک کارت فیزیکی وابسته نیست**

تفاوت اصلی طرح جدید را باید در مفهوم اعتبار سوخت جست‌وجو کرد. در سیستم فعلی، کارت سوخت نقش کلیدی در

آیا کارت بانکی یعنی سهمیه قابل انتقال می‌شود؟

کند، نیازمندی سازوکار جداگانه‌ای خواهد بود. بنابراین نباید بانکی شدن سهمیه را با قابل خرید و فروش شدن سهمیه یکی دانست.

■ **آیا کارت سوخت واقعا حذف می‌شود؟**

عبارت انتقال سهمیه از کارت سوخت به کارت بانکی الزاماً به این معنا نیست که تمام تجهیزات مرتبط با کارت سوخت یک‌شبه کنار گذاشته می‌شوند. در واقع، بخش مهمی از تجهیزات جایگاه‌ها، پایانه‌های

آسیب‌پذیری پایه‌های مالیاتی در شرایط جنگ

دارایی این است که تمام کارت‌های سوخت، چه کارت سوخت اشخاص و چه کارت‌های آزاد جایگاه‌ها، به این سامانه منتقل شوند تا فرایند اجرای طرح به‌صورت کامل مورد آزمایش قرار گیرد.

وی افزود: در صورت اجرای این طرح، کارت‌های آزاد جایگاه‌ها نیز جمع‌آوری خواهند شد و استفاده از سهمیه افراد از طریق کارت بانکی انجام می‌شود.

■ **بعد از تمام شدن سهمیه چه اتفاقی می‌افتد؟**

سپهوند درباره نحوه سوخت‌گیری پس از پایان سهمیه افراد گفت: در برخی استان‌ها از جمله کرمان ۵۰ لیتر سهمیه بنزین ۱۰ هزار تومانی اضافه در نظر گرفته شده است. به گفته وی، این اقدام برای برطرف کردن مشکل سوخت‌گیری پس از پایان سهمیه انجام شده و در فرآیند جدید نیز قرار است سازوکار مشابهی مورد استفاده قرار گیرد.

سپهوند تأکید کرد: در نهایت، سهمیه بنزین افراد افزایش پیدا می‌کند، اما پس از پایان سهمیه، کارت سوخت آزاد جایگاه‌ها جمع‌آوری خواهد شد و سوخت با نرخ تعیین‌شده در اختیار افراد قرار می‌گیرد.

■ **سهمیه بنزین به کارت بانکی مالک خودرو منتقل می‌شود**

یکی از موضوعات مهم در طرح جدید، نحوه استفاده از سهمیه خودرو توسط افراد مختلف است. سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس در این باره گفت: کارت بانکی مالک خودرو باید برای سوخت‌گیری مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین اگر خودرو به نام فرد دیگری باشد، کارت بانکی مالک خودرو باید همراه فرد باشد تا امکان استفاده از سهمیه فراهم شود.

وی افزود: سهمیه به کارت بانکی متصل به مالک خودرو اختصاص پیدا می‌کند و استفاده از کارت بانکی افراد دیگر امکان استفاده از سهمیه آن خودرو را ایجاد نمی‌کند.

■ **چرا کارت سوخت کنار گذاشته می‌شود؟**

سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس درباره دلایل حرکت به سمت کارت بانکی گفت: کارت سوخت چند ایراد اساسی دارد که

رضا سپهوند، سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس، درباره آخرین جزئیات طرح انتقال سهمیه بنزین از کارت سوخت به کارت بانکی به **سنت** گفت: جلسهای با حضور شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، معاون وزیر اقتصاد، نماینده سازمان برنامه و بودجه، معاون سازمان ملی بهره‌وری، فراجا و مرکز پژوهش‌های مجلس برگزار شد و در این جلسه گزارشی درباره موضوع مدیریت مصرف انرژی ارائه شد.

وی افزود: یکی از موضوعات مطرح‌شده در این جلسه، انتقال فنی سهمیه بنزین از کارت سوخت به کارت بانکی بود. اقدامات فنی مربوط به این طرح انجام شده و قرار است اجرای آزمایشی آن تا پایان مهرماه در پنج استان کشور آغاز شود.

■ **پنج استان برای اجرای آزمایشی انتقال سهمیه بنزین**

سپهوند درباره استان‌های انتخاب‌شده برای اجرای آزمایشی این طرح اظهار کرد: پنج استان برای اجرای مرحله آزمایشی در نظر گرفته شده‌اند که از جمله آنها می‌توان به قم و قزوین اشاره کرد. همچنین استان البرز نیز در این فهرست قرار دارند.

وی ادامه داد: این استان‌ها به دلیل شرایط و مساحت کمتر برای اجرای آزمایشی انتخاب شده‌اند تا فرآیند انتقال سهمیه بنزین به کارت بانکی در مقیاس محدود مورد ارزیابی قرار گیرد. سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس درباره حضور تهران در این طرح نیز گفت: تهران جزو پنج استان مرحله آزمایشی نیست.

سپهوند درباره زیرساخت فنی اجرای طرح گفت: در حال حاضر دو سوئیچ وجود دارد؛ یک سوئیچ در اختیار مجموعه‌ای است که برنامه‌های مربوط به کارت سوخت روی آن قرار دارد و سوئیچ دیگر آماده شده و در اختیار وزارت امور اقتصادی و دارایی است. وی افزود: قرار است انتقال سهمیه به کارت بانکی از طریق این زیرساخت انجام شود و تا پایان مهرماه، اجرای آزمایشی طرح در پنج استان دنبال خواهد شد.

■ **کارت سوخت آزاد جایگاه‌ها جمع می‌شود؟**

سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس درباره وضعیت کارت‌های سوخت آزاد جایگاه‌ها اظهار کرد: نگاه وزارت امور اقتصادی و

آن همکاری خواهند کرد. به گفته سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس، فراجا اطلاعات مربوط به خودروها را در اختیار وزارت نفت و وزارت اقتصاد قرار می‌دهد، وزارت نفت یا شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی سهمیه‌ها را تعیین می‌کند و وزارت اقتصاد نیز مسئولیت بخش مربوط به سوئیچ، زیرساخت نرم‌افزاری و فرآیند اجرایی انتقال سهمیه به کارت بانکی را بر عهده خواهد داشت.

سخن پایانی

انتقال سهمیه بنزین به کارت بانکی را نباید صرفاً تعویض یک کارت پلاستیکی با کارت پلاستیکی دیگر دانست. موضوع اصلی، تغییر زیرساخت مدیریت اعتبار سوخت است؛ تغییری که می‌تواند نحوه ثبت سهمیه، کنترل مصرف و ارتباط میان خودرو و مالک را دگرگون کند. با این حال، موفقیت چنین طرحی بیش از هر چیز به جزئیاتی وابسته است که هنوز باید درباره آنها تصمیم‌گیری و اطلاع‌رسانی شود؛ از نحوه استفاده اعضای خانواده از سهمیه یک خودرو گرفته تا وضعیت کارت بانکی در صورت مفقودی، قطع شبکه، پایان سهمیه و حذف کارت‌های آزاد جایگاه‌ها.

از سوی دیگر، اگر هدف اصلی این تغییر، کنترل بهتر مصرف و کاهش امکان سوءاستفاده از سهمیه باشد، صرف تغییر ابزار کافی نخواهد بود. کیفیت سامانه، دقت اطلاعات، امنیت داده‌ها و نحوه اجرای آن در جایگاه‌هاست که مشخص می‌کند کارت بانکی در نهایت چه میزان از مشکلات فعلی نظام توزیع بنزین را برطرف خواهد کرد.

به همین دلیل، مهرماه را می‌توان نه پایان کارت سوخت، بلکه آغاز یک آزمون مهم برای مدل جدید مدیریت بنزین در کشور دانست؛ آزمونی که نتیجه آن می‌تواند مسیر سیاست سوختی کشور در ادامه سال ۱۴۰۵ را مشخص کند.